

Cor van Beuningen

**Voedsel is springstof onder een
werkbare wereldorde**

Voedsel situeren in de actuele (geo-)politieke ontwikkelingen op wereldschaal

- ***FOOD FIRST!***
- ***Nieuwe schaarste***
- **Sociale en politieke betekenis**
- **Geopolitieke betekenis en effecten**

Hoge prijzen bedreigen stabiliteit

- FAO Food Price Index + 37% in 12 maanden
- Voor 2 miljard mensen voedsel 50-70% van dagelijkse bestedingen;
- Inclusief energie en transport: 70-90%
- Maatschappelijke onrust, rellen en revolutie

“Het is erg, maar ver weg.”

- Schaarste niet alleen meer een economisch fenomeen
- Allerlei politieke en geopolitieke mechanismen in werking
- Voedsel politieke *Chefsache* en geopolitieke springstof

Nieuwe schaarste (1)

- Actuele schaarste anders van aard en oorsprong
- Voedsel, energie, mineralen en water: *bijzondere* goederen
- Productie-uitbreiding alleen in het Zuiden; maar infrastructuur ontbreekt

Nieuwe schaarste (2)

- ***Nieuw***: onzekerheden op middellange termijn: klimaatsverandering, zoet water tekort, uitputten van aquifers, bodemerosie en –uitputting.
- Eerder de vraag of productie op huidig niveau gehandhaafd kan worden?

Nieuwe schaarste (3)

- Spectaculaire groei biobrandstoffen.
- Brandstof- en voedselprijzen voortaan dubbel gekoppeld; aan zowel kostenkant als aan vraagzijde.

Nieuwe schaarste (4)

- Nieuwe schaarste is politiek fenomeen
- Politieke herdefinitie van voedsel
- Voedsel (en energie) staatszaak, leveringszekerheid politieke topprioriteit
- Protectionisme, energienationalisme

Nieuwe schaarste (5)

- ***Nieuwe*** schaarste vooral: voedsel krijgt geopolitieke betekenis, als inzet van strijd ***en*** als machtsmiddel in internationale betrekkingen
- Nieuwe schaarste: omgekeerde globalisering

Globalisering (1)

- Economische integratie en verweving op wereldschaal
- Transportrevolutie en ICT
- Global level playing field
- “The world is flat”

Globalisering (2)

- Dé-nationalisering; *borderless world market*
- Dé-politisering: overheid trekt zich terug uit economisch leven; beleidsmarges worden smaller; tucht van de geglobaliseerde markt geldt voor iedereen

Repolitisering en geopolitisering (1)

- *Nieuwe* schaarste: → weer een intensieve statelijke bemoeienis
- Exportrestricties: → hoe sta ik ervoor als de markt niet werkt?
- Thomas theorema
- ieder voor zich en alles mag

Repolitisering en geopolitisering (2)

- Voedsel inzet van internationale politieke strijd – vgl scramble for resources, blood for oil...
- ...maar ook een machtsmiddel in handen van landen die er in ruime mate over beschikken;
- The energy weapon, the food weapon

Reversed globalization

- Geopolitisering van schaarste: voedsel als inzet van strijd **en** als wapen in de strijd
- Financiële crisis → stroomversnelling.
- Reversed globalization:
“van markt naar arena”
- **Globalization ↔ Reversed globalization**

De globale context van transitie

- Eind van unipolaire wereldorde
- Economische macht verschuift
- Geopolitieke re-accomodatie
- Rivaliserende machtsblokken?

RISICO

Explosieve spiraalbeweging:

Transitieproces x nieuwe schaarste

Problemen \leftrightarrow probleemoplossend vermogen

- *Nieuwe* problemen kunnen alleen worden opgelost door collectieve actie ...
- ... maar dat vereist vertrouwen...
- terwijl *nieuwe* problemen juist wantrouwen genereren en versterken

Keuzes met vérstrekkende gevolgen

- Zetten we in op vertrouwen (met het risico dat we de enige zijn en alles verliezen)?
- Of houden we rekening met toenemend wantrouwen en rivaliteit (met het risico dat we bijdragen aan het globale failliet)?

Voedsel speelt een cruciale rol

- Elke beleidskeuze heeft trade offs
- Verg toekomst van het GLB
- Verg de laatste kans voor Doha ronde –
- - ieder voor zich of voor een werkbare wereldorde?

Voedsel is springstof...

- ... in de handen van politici.
- Zullen zij er op verantwoorde wijze mee omgaan
- Of moeten wij ons er mee gaan bemoeien?

Dank voor uw aandacht.

